

Výber nosných mandlí u detí: Príznaky zväčšenej mandle, ako prebieha vyšetrenie a operácia

31.3.2026 - | Nemocnica s poliklinikou Trebišov

Zväčšená nosná mandľa zvyšuje chorobnosť dieťaťa a dokáže mu skomplikovať dýchanie, spánok aj sluch. Kedy je potrebné vyberanie nosnej mandle a ako celý zákrok prebieha?

Nosná mandľa u detí: funkcia, problémy a liečba

Nosná mandľa, odborne tonsila faryngea alebo adenoid, je malý orgán z lymfatického tkaniva umiestnený v hornej zadnej časti nosohltana. U detí zohráva dôležitú úlohu v obrane proti infekciám – zachytáva baktérie a vírusy, s ktorými sa stretávajú. Najmä po nástupe do škôlky, kedy bývajú deti častejšie choré, sa zvykne nosná mandľa zväčšiť. O tom, kedy je potrebný výber mandlí, ako prebieha vyšetrenie a operácia nosných mandlí a čo očakávať po zákroku, hovorí otorinolaryngológ MUDr. Branislav Lorenc z Polikliniky ProCare Betliarska v Bratislave.

Vyšetrenie nosnej mandle fibroskopom

Najpresnejší spôsob, ako zistiť stav nosnej mandle, je **videofibroskopia**, vyšetrenie ohybnou hadičkou s kamerou, ktorú lekár zavedie po znecitlivení noštek. „Vyšetříme situáciu v nosohltane a zistíme veľkosť mandle, či sú tam hlieny, či mandľa tlačí na ústia sluchových trubíc a podobne,“ vysvetľuje MUDr. Lorenc. „Rozoznávame štyri stupne veľkosti nosnej mandle. Prvý ani druhý stupeň spravidla netreba operovať, len sa sleduje, pri treťom už vážne uvažujeme, že mandľu vyberieme, a štvrtý stupeň znamená, že operácia zväčšenej mandle je potrebná.“

Príznaky zväčšenej mandle

Skúsený lekár už pri pohľade na dieťa spozná, že výber nosnej mandle je potrebný. Prezradí to hlas dieťaťa, jeho vzhlad aj ťažkosti s dýchaním. Rodičia si môžu všimnúť, že dieťa zle spáva, chrápe, býva často choré. Často tiež horšie počuje. „Dôvodom je vysoký podtlak, prípadne aj tekutiny, hlieny až glej v strednom uchu. Detičky nie sú hluché, ale majú ľahkú poruchu sluchu alebo časté zaľahnutie v ušiach,“ vraví doktor Lorenc a varuje, že ak by sa takáto nosná mandľa neriešila operačne, môže problém prerásť do dlhotrvajúcej alebo aj trvalej poruchy sluchu. „Keď sa mandľa odstráni, porucha sluchu po pár týždňoch, niekedy mesiacoch odíde a ušká sa spamätajú,“ konštatuje otorinolaryngológ.

Môže sa nosná mandľa zmenšiť aj bez operácie?

Prvý stupeň veľkosti nosnej mandle vôbec netreba riešiť.

Pri druhom stupni lekár dieťa sleduje, opakovane mu robí kontroly uší a rodičia by si mali všímať, ako dýcha v noci, či chrápe, ako často je choré. „Odporúčam cez prázdniny pobyt na horách alebo pri mori, to veľmi často pomôže. Niekedy zaúčinkujú aj sirupy či kvapky na alergiu, antihistaminiká. Veľmi dobré je v rámci prevencie používať denne izotonické solné spreje do nosa. Ak dieťa nemá problém so strednými uškami, odporúčam aj konvičkovanie so slanou vodou,“ radí otorinolaryngológ.

V prípade, že sa druhý stupeň preklopí do tretieho, zvažuje sa operácia. Pri štvrtom stupni sa výber mandle rovno naplánuje.

Ako prebieha operácia nosných mandlí

Doktor Lorinc odporúča týždeň pred operáciou dieťa nedávať do škôlky, nech je čo najzdravšie. V rámci predoperačných vyšetrení je potrebná správa od pediatra, že je dieťa schopné podstúpiť celkovú anestéziu, nutné je vyšetrenie krvi, najmä zrážanlivosti, a ak je sledované iným špecialistom, môže byť potrebná správa aj od neho.

Operácia, endoskopická adenoidektómia, sa robí v celkovej anestézii a trvá asi 20 minút. „Operatér zavedie cez krk resektor vybavený optickým systémom, ktorý mandľu akoby nasáva, a tak ju kompletne odstráni,“ opisuje zákrok MUDr. Lorenc. Riziko opätovného dorastenia nosnej mandle je minimálne, recidívu má 0,25 – 1% detí.

Operáciu nosných mandlí podstupujú najmä deti vo veku tri až päť rokov, najmä po nástupe do škôlky. „Asi 40 až 50% prváčikov v škôlke končí s tým, že im vyberáme nosnú mandličku,“ konštatuje lekár. Vekom sa mandľa u väčšiny detí zmenšuje a už nerobí problémy.

Rekonvalescencia a komplikácie po operácii nosných mandlí

„Rana sa hojí asi dva týždne. Dieťa by malo byť v pokoji doma, rozhodne nie v detskom kolektíve, aby nedostalo nejakú infekciu. Niekedy je ťažké deti udržať v pokoji, lebo po zákroku doslova ožijú, keďže konečne môžu normálne dýchať. No je potrebná zvýšená opatrnosť, lebo organizmus je po operácii citlivejší na vírusy či baktérie,“ upozorňuje lekár. Prvé dva-tri dni môžu byť v dôsledku zákroku podráždené jazyk či hrdielko, na čo je možné užiť bežný liek proti bolesti. Jeť môže dieťa všetko, do rany sa jedlo nedostane.

Pre prípad, že by sa objavili komplikácie, dostanú pri odchode z kliniky rodičia recept na antibiotiká a telefónne číslo na lekára, keby potrebovali konzultovať zdravotný stav dieťaťa.

Zavedenie ventilačných trubičiek

Vybratie nosnej mandle v niektorých prípadoch úplne neodstráni problémy dieťaťa s uškami. „Ak pri kontrole aj o po roka od odstránia nosnej mandle dieťa dobre nepočuje, hromadí sa mu v stredných uškách tekutina, prípadne až glej, po dohode s rodičmi naplánujeme vloženie trubičiek do blanky ušného bubienka buď jedného alebo oboch ušiek,“ vraví otorinolaryngológ. Malá silikónová, plastová alebo kovová trubička zabezpečí dlhodobé prevzdušňovanie stredného ucha.

Priebeh zákroku a praktické rady pre rodičov

Zákrok trvá pár minút a prebieha pri uspatí dieťaťa. Lekár nareže blanku bubienka, odsaje tekutinu a do vytvoreného otvoru vloží trubičku – stipulu. Na druhý deň môže ísť dieťa do škôlky. „Odporúča sa, aby trubičky boli zavedené minimálne pol roka, optimálne 6 až 18 mesiacov,“ konštatuje doktor Lorenc. Dieťa chodí na pravidelné kontroly, či sú trubičky funkčné a nezapchali sa mazom alebo zaschnutým výtokom z ucha. Po ich odstránení dierka v ušnom bubienku asi do mesiaca zarastie.

Vkladanie trubičiek zvykne lekár naplánovať až na jeseň, lebo dieťa si s nimi pri kúpaní nemôže namáčať hlavu. „Vieme však dať vyrobiť na mieru špeciálne krytky na uši, cez ktoré je ešte vhodné dať si plávajúcu čelenku či čapicu,“ má praktickú radu doktor Lorenc.

Zväčšená nosná mandľa bez liečby: riziká a komplikácie Otorinolaryngológ varuje pred zbytočným odkladaním výberu zväčšenej nosnej mandle. Dieťa pre ňu takmer nemôže dýchať nosom, v nosohltane sa mu držia hlienky a v nich rôzne baktérie a vírusy, takže býva často choré. Pre zatekajúce hlienky môže byť zachrípnuté alebo dokonca vracia. Hlienky cez sluchové trubice smerujú aj do stredných uší, takže dieťa horšie počuje. Zle spí a počas spánku môže byť aj horšie okysličené a mať zástavy dýchania. Pridať sa môže pomočovanie, škripanie zubami.

„Keďže dieťa dýcha otvorenými ústami, zle sa mu konfiguruje zhryz a postihuje to aj jeho výzor, má typickú adenoidnú tvár – facies adenoidea, často s vystrčeným jazyčkom. Postihnutý môže byť aj vývin reči, ktorý ani logopéd nedokáže vyriešiť, kým sa mandľa nevyberie,“ poukazuje na množstvo dôsledkov neriešenej zväčšenej nosnej mandle doktor Lorenc a dodáva: „U veľkej väčšiny detí po vybratí mandle chorobnosť aj popísané ťažkosti pominú.“

Zárok na klinike ProCare Betliarska je hrađený všetkými zdravotnými poisťovňami, pripláca sa len za výber lekára. Dieťa prichádza ráno a popoludní odchádza domov. Počas celého pobytu na klinike je s rodičom.

<https://pentahospitals.sk/blog/nosna-mandla-deti-adenoid-operacia>